

пов'язаного з перебуванням на фронті чи з виконанням інтернаціонального обов'язку.

Недержавне пенсійне забезпечення відповідно до Закону України «Про недержавне пенсійне забезпечення» від 9 липня 2003 року здійснюється пенсійними фондами, страховими організаціями та банківськими установами на договірних засадах. Пенсійні фонди відповідно до цього Закону можуть здійснювати такі види пенсійних виплат:

- 1) пенсія на визначений строк;
- 2) одноразова пенсійна виплата.

Таким чином, пенсійну систему необхідно розглядати як сукупність суспільних відносин різних видів: економічних (розподільчих); соціальних (які базуються на становищі людини у суспільстві); політичних (що визначають основні напрями діяльності держави у сфері пенсійного забезпечення) та правових (пов'язаних з правовим регулюванням пенсійних відносин).

Література

1. Про пенсійне забезпечення: Закон України від 5 листопада 1991 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 1. — Ст. 10.
2. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 9 липня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 49–51. — Ст. 129–130.
3. Стратегія розвитку пенсійної системи // Соціальний захист. — 2006. — № 2. — С. 28.
4. Про недержавне пенсійне забезпечення: Закон України від 9 липня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 47–48. — Ст. 372.

УДК 351.713:340.69

Г. Л. Карпенко

ЩОДО ПРОБЛЕМНИХ ПИТАНЬ ЕКСПЕРТНОЇ РОБОТИ У МИТНІЙ СПРАВІ

Угода про партнерство та співробітництво між Україною та Європейським Співтовариством та їх державами-членами від 14 червня 1994 року (далі — УПС) визначила пріоритетні сфери адаптації законодавства України. Такою пріоритетною сферою була визнана, згідно з ст. 51 УПС, митна справа [1].

З набранням чинності з 1 січня 2004 року нового Митного кодексу України [2] ситуація в галузі митного права залишається складною з позицій використання норм Митного кодексу України у практичній діяльності.

Кількість та якість норм, що регулюють митну справу, не вказує на користь якості регулювання правовідносин, що виникають у цій сфері.

Незважаючи на Рекомендації Президії Вищого господарського суду від 14.07.2005 р. № 04-5/218 «Про деякі питання практики вирішення спорів пов'язаних із застосуванням законодавства України з питань митної справи» [3] судова практика залишається неоднаковою і неоднозначною.

© Г. Л. Карпенко, 2007

Так, при здійсненні класифікації товарів по УКТ ЗЕД виникають ситуації, коли суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності не згодні з рішенням митного органу.

Разом з тим ст. 313 Митного кодексу України [2] встановлено, що рішення митних органів щодо класифікації товарів для митних цілей є обов'язковими.

Для митниці рішення Центрального митного управління лабораторних досліджень та експертної роботи та його структурних підрозділів носять також обов'язковий характер, оскільки основним завданням Центрального митного управління лабораторних досліджень та експертної роботи та його структурних підрозділів є проведення лабораторних досліджень, експертиз, прийняття попередніх рішень про класифікацію товарів згідно з УКТ ЗЕД, а також ряд інших завдань, які передбачені Положенням про Центральне митне управління лабораторних досліджень та експертної роботи: наказ ДМСУ від 29.03.2004 р. № 220 [4].

Суди ж, керуючись Рекомендаціями, де зазначено, що «господарським судам потрібно враховувати, що відповідно до абзацу другого пункту 3.7 Порядку роботи відділу номенклатури та класифікації товарів регіональної митниці, відділу контролю митної вартості та номенклатури митниці при вирішенні питань класифікації товарів, що переміщуються через митний кордон України: наказ ДМСУ від 01.10.2003 р. № 646 (що втратив чинність) [5] пропозиції митної лабораторії щодо встановлення класифікації товару не є визначальними, а носять інформативний (довідковий) характер». Таким чином суди у випадку посилання рішення митниці на висновок Центрального митного управління лабораторних досліджень та експертної роботи та його структурних підрозділів виносять рішення на користь суб'єктів ЗЕД.

Водночас обов'язковими для підприємств та громадян можуть бути лише законні рішення державних органів, у тому числі митних. Це впливає зі змісту ст. 19 Конституції України [6], відповідно до якої органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Право оскаржувати незаконні рішення органів державної влади передбачено Конституцією та законами України. Юрисдикція судів поширюється на всі правовідносини, які виникають у державі. Тобто незаконне рішення митного органу не може бути обов'язковим для підприємства.

З іншого боку 2 червня 2006 р. Вищий адміністративний суд України прийняв постанову, відповідно до якої задоволено касаційну скаргу Київської регіональної митниці та скасовані рішення першої та апеляційної інстанцій [7].

Суть справи полягала у такому: товариство з обмеженою відповідальністю «Чистий світ-К» звернулося до суду з позовом до Київської регіональної митниці про визнання недійсним рішення в частині визначення коду товару (пилосос марки «KARCHER») за кодом УКТ ЗЕД 8509 10 10 00.

Рішенням господарського суду міста Києва, залишеним без змін ухвалою Київського апеляційного господарського суду, позов задоволено повністю.

Рішення судів мотивовані тим, що згідно з висновками судово-товарознавчої експертизи, проведеної експертом Київського науково-дослідного інституту судових експертиз, досліджуваний пілосос марки «KARCHER» відповідає коду згідно з УКТ ЗЕД 8479 89 98 90.

Не погоджуючись з такими рішеннями, митниця звернулася з касаційною скаргою, в якій вона зазначила, що вони прийняті з порушенням норм матеріального права, зокрема Митного кодексу України, Закону України «Про митний тариф України» та інших нормативно-правових актів, відповідно до яких саме митниця, як орган державної влади, який здійснює митну справу, уповноважена на прийняття рішення про визначення коду товару згідно з УКТ ЗЕД, як попереднього (повноваження Центрального митного управління лабораторних досліджень та експертної роботи та його структурних підрозділів згідно з наказом ДМСУ від 04.04.2005 р. № 238 «Про затвердження Порядку прийняття попередніх рішень щодо класифікації та кодування товарів в УКТ ЗЕД» [8]), так і визначального (наказ від 01.10.2003 р. № 646 ДМСУ «Порядку роботи відділу номенклатури та класифікації товарів регіональної митниці, відділу контролю митної вартості та номенклатури митниці при вирішенні питань класифікації товарів, що переміщуються через митний кордон України» [5]).

Висновки Вищого адміністративного суду України базувались на тому, що ч. 2 ст. 312 Митного кодексу України [2] визначено, що ведення УКТ ЗЕД здійснює спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади в галузі митної справи в порядку, встановленому КМУ. Пунктами 2,4 Порядку ведення УКТ ЗЕД встановлено, що УКТ ЗЕД є товарною номенклатурою митного тарифу, затвердженого Законом України «Про митний тариф України», що використовується для цілей тарифного та інших видів регулювання ЗЕД, а також ведення статистики, зовнішньої торгівлі, здійснення митного оформлення товарів. Державна митна служба забезпечує ведення УКТ ЗЕД.

Відповідно до ст. 313 Митного кодексу України [2], митні органи класифікують товари, тобто відносять товари до класифікаційних груп, зазначених в УКТ ЗЕД. Рішення митних органів щодо класифікації товару (навіть попередньої), згідно з наказом ДМСУ від 04.04.2005 р. № 238 «Про затвердження Порядку прийняття попередніх рішень щодо класифікації та кодування товарів в УКТ ЗЕД» [8] для митних цілей є обов'язковими для підприємств і громадян.

Вищий адміністративний суд України вважає, що задовольняючи позовні вимоги, суди дійшли помилкових висновків про можливість оскарження рішень митного органу, не врахувавши положення ст. ст. 312, 313 Митного кодексу України [2] та не спростувавши повноважень виключної прерогативи митної служби в процесі попереднього та кінцевого визначення коду товару за УКТ ЗЕД. Зазначені рішення підлягають скасуванню з прийняттям нового про відмову в задоволенні позовних вимог.

З позиції, викладеної у постанові Вищого адміністративного суду України, митниця має виключні повноваження щодо визначення коду товару, навіть при явній невідповідності прийнятого рішення дійсним обставинам справи, і ос-

каржити таке рішення митних органів неможливо. При цьому не було враховано співвідношення норм Закону України «Про судову експертизу» [9] та норм, обумовлюючих використання висновків митної експертизи як доказу та джерела доказів. Слід також враховувати, що зараз обов'язок ведення УКТ ЗЕД покладено на Центральне митне управління лабораторних досліджень та експертної роботи (наказ ДМСУ від 15.07.2005 р. № 669 «Про покладення ведення УКТ ЗЕД на Центральне митне управління лабораторних досліджень та експертної роботи» [10]). Тож, Рекомендації Президії Вищого господарського суду від 14.07.2005 р. № 04-5/218 «Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із застосуванням законодавства України з питань митної справи» [3] вже застаріли і не враховують змін у системі ДМСУ.

Звичайно, приймаючи рішення щодо законності чи незаконності рішень митних органів, суди повинні всебічно та об'єктивно дослідити обставини справи, в необхідних випадках із застосуванням спеціальних знань. Однак практика свідчить про те, що значна більшість висновків експертів митних лабораторій знаходить своє підтвердження при проведенні експертиз в закладах, що визначені в Законі України «Про судову експертизу» [9], навіть не враховуючи досить спірну постанову Вищого адміністративного суду України. Тому виникає питання: чому для прискорення адміністративного, цивільного та господарського провадження не розповсюдити дію цього закону й на експертні заклади митних органів?

Таким чином, основна функція Центрального митного управління лабораторних досліджень та експертної роботи та його структурних підрозділів — проведення в межах своєї компетенції, за запитом митних органів, експертизи і дослідження товарів, предметів, що потребує спеціальних знань, у судовій практиці або зводиться нанівець, або навпаки, згідно з постановою Вищого адміністративного суду, видається несумісною з принципами правової держави, одним з яких є право на судовий захист та можливість оскарження таких рішень у випадку їх неправомірності.

Вважаємо, що крапку в цьому питанні повинні поставити як Верховний Суд України, так і Верховна Рада України шляхом внесення відповідних змін до Закону України «Про судову експертизу».

Література

1. Угода про партнерство та співробітництво між Україною та Європейським Співтовариством та їх державами-членами від 14 червня 1994 року (Угоду ратифікувало Законом № 237/94-ВР від 10.11.1994 р.).
2. Митний кодекс України від 11.07.2002 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2002. — № 38–39.
3. Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із застосуванням законодавства України з питань митної справи: Рекомендації Президії Вищого господарського суду від 14.07.2005 р. № 04-5/218.
4. Положення про Центральне митне управління лабораторних досліджень та експертної роботи: Наказ ДМСУ від 29.03.2004 р. № 220.
5. Про порядок роботи відділу номенклатури та класифікації товарів регіональної митниці, відділу контролю митної вартості та номенклатури митниці при вирішенні питань класифікації товарів, що переміщуються через митний кордон України: наказ ДМСУ від 01.10.2003 р. № 646.

6. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30.
7. Кочан Т. Щодо можливості оскарження рішень митних органів про визначення коду товарів згідно з УКТ ЗЕД // Митний брокер. — 2006. — № 12. — С. 80–83.
8. Про затвердження Порядку прийняття попередніх рішень щодо класифікації та кодування товарів в УКТ ЗЕД: Наказ ДМСУ від 04.04.2005 р. № 238.
9. Про судову експертизу: Закон України від 25.02.1994 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1994. — № 28.
10. Про покращення ведення УКТ ЗЕД на Центральному митному управлінні лабораторних досліджень та експертної роботи: Наказ ДМСУ від 15.07.2005 р. № 669.

УДК 349.22-057.4

О. В. Лавріненко

ЗАСТОСУВАННЯ КОНТРАКТНОЇ ФОРМИ ТРУДОВОГО ДОГОВОРУ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Важливим завданням юридичної науки нині стає «науковий аналіз усіх правових інститутів, серед яких особливе місце посідають загальні правові засади... договірності права» [1, 3], адже договір є своєрідним «автономним регулятором суспільних відносин» [2, 17]. До сучасних тенденцій розвитку, зокрема, трудового договору слід віднести такі: «підміна» на практиці норм трудового законодавства цивільним та ототожнення трудового договору й цивільно-правових договорів про працю; поступове структурне виокремлення норм про порядок та умови укладення, зміни та припинення трудового договору; формування на практиці пріоритету інтересів роботодавця над інтересами найманого працівника, що проявляється в «негативній» диференціації змісту трудового договору: включення до нього умов, які погіршують становище працівника порівняно з чинним законодавством про працю; поширення сфери застосування на практиці «неформалізованих» трудових договорів, які є необхідним засобом і логічним наслідком функціонування в країні сектора «тіньової» економіки, а з іншого — детерміновані економічною кризою, фінансовою нестабільністю, вадами податкового законодавства та іншими чинниками [3, 183; 4, 18–19; 5, 11; 6, 14–16; 7, 96; 8, 309–311].

Водночас окремого ґрунтовного дослідження потребує також ще одна тенденція, яка прямо суперечить законодавчо встановленому принципу (ч. 2 ст. 23 Кодексу законів про працю України (далі — КЗпП)) щодо обмеження сфери застосування строкових трудових договорів [9, 28; 10, 58–59; 11, 133; 12, 193–208], — це поширення на практиці сфери укладання строкових трудових договорів (контрактів), у тому числі у сфері службово-трудова відносин [13, 98–105; 14, 127–130; 15, 78–91; 16, 309–323] науково-педагогічних працівників, та, у зв'язку із зазначеним, нагальна необхідність удосконалення наявного механізму захисту законних прав найманого працівника в цій площині правового регулювання [14, 127–130; 17, 66–68]. Це питання буде розглянуто в цій статті в контексті формування нового трудо-правового інституту — інституту «захи-